

בגאולתה. ועיין בשו"ת 'חתם סופר' [י"ד סי' רל"ג. וראה הסברו העמוק של הרא"ה על דברים אלו, בהסכמות הרא"ה/ עמ' 25] שכותב: "ואולי לכשיגיעו הדברים לארץ נכונה (– ארץ ישראל) יתעלו ויתקדשו פי שנים בחכמה ובתבונה ובדעת ובכל מלאכה ועל דרך זה נתעלה תלמוד בבלי על הירושלמי".

הוא מה שנאמר יהושע כשהכניס את ישראל לארץ: "ויהי בהיות יהושע ביריחו וישא עיניו וירא והנה איש עומד לנגדו וחרבו שלופה בידו וגו' ויאמר לא כי אני שר צבא ד' עתה באתי" [יהושע ה, יג – יד]. ודרשו חז"ל על עתה באתי, מיד וילן יהושע בלילה ההוא, שלן בעומקה של הלכה. כי גם יהושע, שלא מש מתוך אהלו של משה [נשמות לג, יא], וקיבל ממנו כל התורה, גם הוא היה צריך לחזור עליה כשנכנס לארץ, ששם אותה התורה שלמדה בחוץ לארץ תתנשא לכל לראש בגבוהותה העליונה של הארץ. וכך אומרים חז"ל: "על הגאולה" – זה תלמוד ארץ ישראל" [מדרש וות]. וזו מדרגתו של יהושע המכניס לארץ החזור על כל התורה כולה ככניסתו לארץ ולגלות אותה בתור הגאולה שבה, עכ"ל.

נעיר בדרך אגב, כי לרבינו הגר"א ולמחן הרא"ה היה עניין מיוחד בדמותו של יהושע, כחלק מהשקפתם ופועלתם לקירוב הגאולה [עיין ברכה מרוס' לגרי"מ חרל"פ עמ' נא], ועל כך נרחיב בעתיד בעז"ה.

תלמוד בבלי ותלמוד ירושלמי

בפרק האחרון של הספר 'אורות התורה' – 'תורת חו"ל ותורת א"י' – מסביר הרא"ה שהאחדות הפנימית של כל מקצועות התורה, מושגת היא רק באורא דארץ ישראל: "הגבולים וקירות הברזל שבין ענין לענין, בין מקצוע למקצוע, ילכו ויקטנו. העולם הרוחני כולו, יהיה מוסק באוויר חיי נשמות של ארץ חיים, בסקירה אחת. [...] כל אלה (המקצועות) שבחוץ לארץ היו נידונים כרחוקים זה מזה, כסותרים זה את זה, עומדים עתה להיות מאוגדים בחוברת של קשר ואגודת אמת" [פרק יג פסקה ה].

בראשה של אחדות זאת, העמיד הרב את איחוד הלימוד של הבבלי והירושלמי: "אנחנו יכולים להמשיך טל אורות של אויר ארץ חמדה [...] עד שילך עמנו אור (התלמוד) הבבלי להתאחד עם התלמוד הירושלמי, ויחדיו יאירו באור שבעתים [אגרות הרא"ה/ ח"א עמ' קיב]. דברים אלו נרמזו לרא"ה מתוך דברי הגר"א, כפי שמציין הרצ"ה קוק ב'מלואים להערות' [שם עמ' שפג] ע"י בהגר"א תקוני זוהר ותיקון כ"א ד"ה דאיהי ריב ד"י".

הגר"י הוטנר: "תורת הרא"ה היא תורת ארץ ישראל"

אחד מגדולי ישראל בדור הקודם, היה הגאון רבי יצחק הוטנר זצ"ל. הגר"י כתב דברים עמוקים ונפלאים בהשקפה ובאמונה, והם נלמדים בבתי המדרשות לרוב. כידוע, הגר"י הוטנר היה תלמיד של הרא"ה, והעריך אותו ביותר [הנני מכיר את עצמי בתור תלמידו של הרב – 'אגרות לרא"ה' עמ' תקפה]. וכך כותב באחד ממכתביו לרצ"ה קוק, בנו של הרא"ה:

"ואני בעצמי כמעט תמיד רוחשים ולוחשים בי הרהורי געגועים וכיסופים קלים על "ארץ ישראל", אולם לעיתים תכופות יש אשר יתלכדו כולם לשטף אחד ועברוני ושטפוני על כל קרבי ועל כל הוויתי. ולאמיתו של דבר רק אחרי צאתי את הארץ נתחוויר לי המושג "ארץ ישראל" לכל מלא היקפם... וכמדומה לי עכשיו שאם אזכה לעלות ולהאחז בה שוב, אדע כבר לנשום באוירה המחכים לגמרי בדרגא אחרת.

ומעין הרגשת סבי דבי אתונה בהרים בניכר את ריח עפר ארצם ותחי רוחם, הנני מוצא עכשיו בעיוני בספריו של הרב שליט"א (הרא"ה). יש לי הרושם כאילו נתקפל בהם, בעמודיהם, בטוריהם, הרבה הרבה מאורא דארעא דישאל, ובכל פעם מדי עיני בהם עולה באפי ריחה של ארץ חמדה, וכל כגון דא כולי עלמא מודו דריחא מילתא היא. ברי לי עכשיו שעל ידי מי שלא טעם מטעמה של ישיבת ארץ ישראל לא ניתנו ספרים כאלו להכתב. אותה התפיסה האורגנית את אחדותה הכללית של כנסת ישראל לכל דורותיה ולכל שדורותיה ובכל הופעותיה... וכל אותם סגנוני הצירים ודרכי ההסברה שבהם היא באה לכלל ביטוי בספרים הנ"ל (של הרא"ה) – אי אפשר להם שיוולדו כי אם על הרי יהודה וירושלים. ומכיוון שעמדתי על המומנט המכריע של "ארץ ישראל" החי בכל עורקי מחשבותיהם והשקפותיהם – נכנסו אצלי בחולט לכלל "תורת ארץ ישראל".

ובאמת בימים אלה נפגשתי פה עם אדם חשוב אחד, יודע דבר ומבין מדע בהלכות דעות אשר בתורה, ודברתי אתו קצת ברוחן של ההשקפות הנ"ל, וכשהלו הביע לי את התנגדותו ואת השגותיו עליהן עניתי לו קצר ומפורש: עלה לארץ ישראל ואחר נדבר" [אגרות לרא"ה/ עמ' תקסו עיי"ש].

ניתן להשיג אצלנו את שלושת החוברות הבאות:

אור שלמה – על הערצת פוסק הדור הגרש"ז אויערבך זצ"ל כלפי מחן הרא"ה זיע"א. **אז נדברו וראו ד' –** על קשרי הידידות וההערכה בין הגר"א מלצר זצ"ל והרא"ה זיע"א. **עטרת צבי** – על קשרי הידידות וההערכה בין הגר"צ פרנק זצ"ל למחן הרא"ה זיע"א.

שלחו 15 ₪ (לכתובת: רח' הרב צבי יהודה 6 דירה 3 בת ים), ואנו נשלח לכם את 3 החוברות.

דברים רבים אפשר ללמוד מאגרת מיוחדת זו, אך אנו נשים לב למה שכותב הגר"י בסוף האגרת: "וכשהלו הביע לי את התנגדותו ואת השגותיו עליהן עניתי לו קצר ומפורש: עלה לארץ ישראל ואחר נדבר". יש כאן אמירה ישירה ונוקבת, ביחס לגדולי ישראל שלא הבינו את דרכו של הרא"ה, ומתוך כך השיגו עליו. הגר"י הוטנר לא נכנס לוויכוח עם אותו גדול, אלא מסביר לו את הרמה הגבוהה ממנה מגיעים דבריו של הרא"ה, שלא כל אדם יכול וזוכה להגיע אליה, והיא: תורת ארץ ישראל. אין פה מחלוקת על מקורות נקודתיים בתורה או איזה ויכוח על המציאות, אלא רמה גבוהה ועמוקה יותר של תורה, שממנה צומחת ועולה תורת הרא"ה זיע"א [ועיין פסחים לד' :משום דיתבי בארעא דחשוכא אמרי שמעתא דחשוכא].

וכך אמר בהזדמנות אחת הגר"י הוטנר: "הרב היה גדול בתורה, ביראה, ובחסידות, מכל אלה אשר חלקו עלי" [מובא ב'ליקוטי הרא"ה' ח"ב עמ' 19]. ומסופר על הסבא מסלבודקא, הגה"צ רבי נתן צבי פינקל זצ"ל (שהגר"י הוטנר זכה לשמש אף אותו), כי בעקבות עלייתו לארץ ישראל, שינה את צורת החינוך והעבודה המוסרית בה הרגיל את תלמידיו, ונימק זאת משום שבארץ ישראל אופי העבודה המוסרית הוא יותר נעים ומתאים לטבעיות הנפש [תנועת המוסר/ ח"ג עמ' צה, עיי"ש באורך]. כידוע וכמפורסם, הסבא מסלבודקא העריך מאד את הרא"ה [וכבר סיפרנו על כך רבות בעבר], ובמיוחד העריך את דרכו המוסרית הנשגבת, ובהזדמנות אחת אמר על הרא"ה: "הוא, הרב קוק, אמנם לא יצא מבית מדרשה של תנועת המוסר, אבל הוא הצורה והמהות של המוסר" [שיחות הרא"ה/ עמ' קצט עיי"ש]. כך גם הוא פונה אליו במכתביו: "המפורסם בקצווי הארץ בגאון תורתו, חכמתו וצדקתו, ובנועם מידותיו העמוקות והנשגבות באור תורה, אוהב עם ישראל במסירות נפש" [אגרות לרא"ה/ אגרת רב].

"הרא"ה היה איש הגר"א!"

מתוך שימושו ולימודו אצל מחן הרא"ה, עמד הגר"י הוטנר על השורשים מהם ינק הרא"ה את תורתו ודרכו, וכך אמר פעם על הרא"ה: "הרב היה איש הגר"א!". כמו כן ידוע, כי כאשר היה הגר"י הוטנר אומר: "כך מקובלנו מבית מדרשו של הגר"א", הייתה כוונתו שקיבל כך מרבו הרא"ה, שהיה כאמור 'איש הגר"א' [שיחות הרא"ה/ עמ' רא].

וכך כותב גם הסופר ר' אליעזר מאיר ליפשיץ ז"ל: "רבו המובהק של מחן הרא"ה היה אף הגר"א מוילנא, ואע"פ שלא יצק מים על ידי ממש, שלשלת של תורה שלא פסקה חיברה אותו אליו, והעמיק בכל צפונות רוחו ותווי יצירתו, כאילו קיבל תורה מפיו בחיים, ונעשה לו לתלמיד מובהק" [כתבים, ח"ב, עמ' רל].

בשבוע הבא נמשיך לעסוק בהשפעת תורת הגר"א על מחן הרא"ה.

ותורה יבקשו מפיהו

"בעזה"י שבאנו עד הלום, כן לא יעזוב עד עולם, ז' טבת ה' ריגש תרע"ה.

הוד כבוד גאון ישראל והדרו מופת הדור ופארו, אור הנעלם, צדיק יסוד העולם, מחן אדמו"ר אברהם יצחק הכהן קוק שליט"א.

בחיל ורעדה הנני גש היום לדרוש בשלום אדמו"ר שליט"א. מה אומר ומה אדבר, מיני אז נעלם אורו מאיתנו, והוד תפארתו נסע למרחוק בחו"ל, כל העולם כולו נכסה בערפל, ואני אנה אני בא, איה המה השעשועים הקדושים שזכיתי להשתעשע באמרות קדשו, וקווה קיוותי מאז שפיקדני לפעמים בדברי זהירות גאון קדושתו, להחיות לב נשבר ונדכה. כי אנוכי לא ידעתי כתובתו. אבל נוסף על כל התלאות גם האור הזה נעלם ממני.

אנא אדמו"ר יחוננו נא פעם כפעם במכתב ידי קודשו, ולשמחני בטללי אורותי, אשר גם בעודו בחו"ל השפע קודש שלו הולך ומתגבר ואור ד' מתנוצץ עליו כפליים לתושיה, ומאיתו לא נעלם דבר.

הנני להעתיק פה אחד מהרשמים שרשמתי אצלי אז בתחילת ימי הסערות: "הצדיק הנשגב גאון הדעת והתבונה כשבא לארץ ישראל, כל העולם כולו משיג צורה אחרת וביחוד ארץ ישראל. כל ההרגשות החשוכות הולכים ונמחקים, ואילו המחשבות הנשגבות ממלאים מקומם ביתר שאת ויתר עוז. רבים רבים מתעלים לרגל בואו של הצדיק הזה, ונהיין שבילי דרקי ושבילי דתלמודא וכולי תלמודא נגלה ונסתר מתחילים להיות מאירים בלבב כל יחיד ויחיד אשר אך חפץ להקשיב אוזנו לקול הדופק.

וכשמסתובב הדבר שצריך הצדיק הזה לנסוע לחו"ל מסתתמים כל החזיונות הכבירים ובלבולים גדולים באים לעולם, ואיש את רעהו חיים בלעו.

אולם התקווה חזקה כשיחזור וישוב הצדיק הזה לא"י, יתוספו המאורות והיו לאורות יותר גדולות ומבהיקות מסוף העולם ועד סופו, ומנוחת שלום תשוב לעולם בגאולת אור ד' והרמת קרן משיחו.

כמובן שלהאריך הרבה ולבאר בפרטות אי אפשר כהיום, והנני יוצא בברכה וביראה וחרדה ובידיים רועדות (כאשר יעיד הכתב).

הצעיר עבדו ותלמידו, יעקב משה חרל"פ."

[י"ד הרי"ם (אגרות הגר"מ חרל"פ זצוק"ל למחן הרא"ה קוק זיע"א) אגרת כה].

העלון יוצא לאור בסיוע 'דפרי שיר' – הדוכן שלך לספרי קודש ומוסיקה יהודית. סניף ראשי: תחנה מרכזית ירושלים. פלאפון: 0524797380.

- ניתן לקבל את העלון בדוא"ל. שלחו לנו את כתובתכם ואנו נשלח לכם את העלון.
- יש לכם סיפור נדיר הקשור למחן הרא"ה? שלחו לנו את החומר ואנו נפרסמו בעז"ה.
- ניתן לקרוא את העלון גם באתר: www.yeshiva.org.il
- כל תרומה חשובה לנו! עזרו לנו להמשיך ולהגדיל את התפוצה.